

САГА ОЛОХ

Чурапчы улуун хаһыата

ХАҢАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАКСАР

2005
Күнүн тутар
29 КҮНЭ
ОПТУОРУННЬУР
№ 37
(9254)

Чурапчы улуун төрүттэммитэ 75 сылын бэлиэтээһин

ҮБҮЛҮӨЙ ҮӨРҮҮЛЭЭХ ЧААҢА

Саха Киин Ситэриилээх Комитетын Президиумун муннаабын 1930 сыл кулун тутар 25 күнүнээҥи 24№-дээх уураабыр олобуран Тааттаттан арахсан Чурапчы оройуона тэриллибитэ. Ол күнтэн бэттэх 75 сыл ааста. Дьыл-хонук үрүэ уутунуу устан истэбин айы бу күн суолтата өссө ордук улаатан, улууспут историята кэнээн, тэнийэн, сурукка-бичиккэ тиһиллэн иһэр.

Улууспут төрүттэммитэ 75 сыллаах өрөгөйдөөх үбүлүөйүн бэлиэтиир үөрүүлээх дьаһал кулун тутар 25 күнүгэр "Айыллаан" Сынныалан киинигэр ыытылынна. Бу күн бары нэһиликтэртэн, Дьокуускай куораттан, республика араас муннуктарыттан биир дойдулаахтарбыт, ынырыгылаах ыалдьыттар тобуоруна мустан, уран тарбахтаахтар талба быыстапкаларын тилийэ тартылар, улууспут сүрүн тэрилтэлэрин туһунан кэпсиир стендэлэри кэчигирэттилэр. Улууспут киин сэлиэннэтин уулуссалара бу күн араас өнөөх былаабынан кизгэтиллэн, дорбоонноох музыка дьизэрээн, хайдах эрэ барыта бырааһынныктыгы кыымы сабар түгэни үөскэттэ.

Үөрүүлээх чаас Алабардаабы эр дьон хорун ньиригэрдээх ырыатынан сабаланна. Ол кэннэ президиумна биир-биир улууспут бас-көс дьонноро, Бочуоттаах гражданиннара, туруу үлэһиттэрэ, управление начальниктара, тэрилтэ салайааччылары табыстылар. Үбүлүөйүнэ дьаһал үөрүүлээх чааһын Улуус Муннаабын председателэ Г.В.Смирников салайан ытта. Бастагынан улууспут баһылыга И.Н.Аммосов тыл эттэ. Иннокентий Николаевич история кэрдиис кэмнэрин ахтан-санаан ааста, сайдыы сабахтарын сахпыт кэрэ-бэлиэ дааттарга тохтоото, инники былааннары сырдатта. Салгыы Саха Республикатын Правительствотын председатели солбуйааччы Д.Ф.Наумов Правительство эбэрдэтин тиэртэ, өйдөбүннүк хартыынатын бэлэх уунна, наһараадалары туттарда. Правительство Бочуотунай грамотатынан Хадаар олохтоого М.М.Мартьянов, СР Тыатын хаһаайыстыбатын Бочуотунай грамотатынан Чурапчытаабы МТС механига Д.Е.Захаров, "Россагропромстрой" Бочуоттаах тутуучу, "Чурапчестрой" ХЭО-тан И.М.Эверстов, "Гражданский килбиэн" знагынан Ф.Н.Друзьянов, А.Е.Гордеева наһараадаланылар.

Бу күн анаан-минээн кэлбит убаастабыллаах ыалдьыттарбыт санаабыт санааларын үлэстиннилэр, ааспыт ахтан аастылар, инникигэ сырдык эрэллэрин сэлэргээтилэр. Ил Түмэн депутата А.И.Поксеева, улууспут урукку баһылыктара И.С.Сивцев, А.А.Шадрин, билиилээх худуоһунньук А.П.Мунхалов уо.д.а. биир дойдулаахтарыгар эбэрдэлэрин тиэртилэр, бэйэлэрин кытта сибээстээх үлэни-хамнаһы абыннылар. Алексей Алексеевич түгэнинэн туһанан чурапчыларга туһаайан үгүһү эттэ, хоту көһөрүллүү алдьархайын таарыйда, быйыл сылыгы үүммүт ыарахан кыстыкка тохтоото, биир дойдулаахтарын түмсүүлээх буоларга, хас биирдии киһини үлэбэ-хамнаска эппиэтинэстээхтик сыһыаннарыгар ыгырда. А.П.Мунхалов төрөөбүт улууһугар биһиги бары кизн туттар олимпиецтарбыт — Павел Пинигин, Александр Иванов, Роман Дмитриев мэтириэттэрин бэлэхтээтэ. Болтоноттон чемпион-от охсоочу В.П.Седалищев бэйэтин

кэминээби чакчылары бу баардым өйдүүрү, хаһан, ханна, кимнээх кэлэ сылдьан тугу санарбыттарын ымпыгар-чымпыгар тийэ кэпсиэрэ, дьиннээх оратор буолара саалаа олоорооччулары үксүбүтүн сөхтөрдө. Шефтээх Нерюнгри куораттан "Якутголь" ААО ХК генеральной директоры солбуйааччы В.Н.Черноградский тыл эттэ, сэмэй бэлэбин туттарда. Эдэр көлүөнэ аатыттан Сылан орто оскулатын Х кылааһын үөрэнээччитэ, улуустаабы үөрэнээччилэр сэбиэттэрин председателэ Вика Федорова, ЧГФКСИ-тан IV курс студена Владимир Пестерев эбэрдэлээтилэр.

Үөрүүлээх чаас биир долгутуулаах түгэнинэн улуус наһараадаларын туттары буолла. Н.Н.Никитов, В.П.Седалищев, А.Е.Филиппов улуус Бочуоттаах гражданин аатын туоһулуур бэлиэни бар дьоннорун ортолоругар улуус баһылыга И.Н.Аммосовтан туттулар.

Өйдөбүннүк хаартыскаа түһүү кэнниттэн бырааһынныктаабы концерт сабаланна. Сахалыы сизри-туому тутуһан алгыс тыл этиттэ ЧГФКСИ "Чыпчаал" бөлөбүн "Оһуор үнүкүүтүнэн" салбанна. Ол кэннэ, үлэни-хамнаһы аахсыбакка, үбүлүөйүнэ дьаһалы баттаһа биир дойдулаахпыт, СР Правительствотын председателэ Е.А.Борисов кэлиитин саалаа олоорооччулар үөрэ көрүстүлэр. Егор Афанасьевич олус долгуйан туран төрөөбүт улууһун кэрэ-бэлиэ даататынан эбэрдэлээтэ, ахтылбанын таһааран, бу үбүлүөйдээх дьаһалга хайаатар дабаны кыттыны ыллабына табылларын биллэрдэ, дьолу-саргыны бағарда. Салгыы сценаны ырыа-тойук, үнүкүү-битии баһылаата. Үгүс нүөмэр иннинээҥи күн буолбут "Чурапчы эдэр сулустара" концертан ыыллыбыт. Онно эбии улахан дьонтон "Иэйи" квартет, Аркадий Алексеев аатынан "Ыллаа, эдэр саас" конкурс лауреата Валерий Корякин, "Алаас кыргыттары" дьахталлар ансамбллара, Розалия, Дмитрий Поповтар, Одьулууннаабы эр дьон, улуустаабы гимназия вокальной ансамбллара кытыннылар, ыллам ырыаларын бэлэхтээтилэр. Одьулуунтан Надежда Потапова хомуска сахалыы матыыптары толорон аҕа көлүөнэ дьон болбомтотук тарта. Концерт уопсай хорунан түмүктэннэ. Үбүлүөйдээх дьаһал үгүс киһи өйүгэр-санаатыгар өйдөнөр гына буолан ааста.

Галина ПОЛУСКИНА.

Хаартыскаларга: 1. Быыстапка кыттылаабы — Чакыр нэһилиэгин олохтоого, Герой-ийэ, хоту көһөрүллүү кыттылаабы У.Н.Ануфриева. 2. Алабардаабы эр дьон хора. 3. Үбүлүөй үөрүүлээх чааһын кыттылаахтара. 4. А.П.Мунхалов олимпиецтар мэтириэттэрин бэлэх уунар.

Муниципальное образование "Чурапчинский улус (район)"

РАСПОРЯЖЕНИЕ

от 22 марта 2005 г.

№ 106

О проведении ежеквартальных мероприятий по отлову и уничтожению безнадзорных собак в Чурапчинском улусе

В связи с увеличением обращений граждан по поводу нападений собак на граждан и решения межведомственного совещания от 15.03.2005 г. и в целях обеспечения безопасности населения Чурапчинского улуса распоряжаюсь:

1. Главам наслежных администраций:
 - совместно со специалистами ветеринарного управления организовать бригаду по отлову и уничтожению безнадзорных собак;
 - владельцев, виновных в нарушении законодательства о порядке содержания собак, кошек и экзотических животных привлечь к административной ответственности в виде предупреждения или штрафа.
2. Администрации с. Чурапча (Оконешников И.И.):
 - организовать бригаду по отлову и уничтожению безнадзорных собак;
 - владельцев, виновных в нарушении законодательства о порядке содержания собак, кошек и экзотических животных привлечь к административной ответ-

ственности в виде предупреждения или штрафа.

3. Бригаде по отлову и уничтожению безнадзорных собак действовать строго по инструкции (приложение № 1).
4. Управлению ветеринарии (Старостин П.И.):
 - провести разъяснительную работу среди населения по правилам содержания собак и кошек, обязательной вакцинацией их против бешенства и чумы;
 - установить учет и контроль содержания собак и кошек.
5. Данное распоряжение опубликовать в улусной газете "Сага олох".
6. Контроль за исполнением данного распоряжения возложить на заместителя главы МО Попова Н.Н.

Глава администрации МО "Чурапчинский улус (район)": И.Н. Аммосов.

Дирин орто оскуолата тэрмилбитэ 50 сылын

КҮН БҮГҮН ДАБАНЫ ОЛОБУ КЫТТА ТЭННЭ

Оройуонна иккис орто оскуола — Дирин орто оскуолата аһыллыбыта 50 сыл буолла. Ол туһунан "Сага олох" хаһыакка бу күнүн улуус Бочуоттаах гражданина, норуот үөрэбритинин эйгэтигэр өр сыл үлэлээбит Р.М.Саввин суруйбута.

1953 — 1954 сс. үөрэх дьылыгар биһиги, биһир саа-стылаахтар, оройуон бары нэһиликтэрттэн VII-с кылааска төрт кылааһынан Чурапчы орто оскуолатыгар үөрэммиттэр. Барыллаан 150-ча оҕо этибит. Ол сыл оройуонна сана үөрэби бүтэрбит нуучча учууталлара кэлбиттэр. Биһигини математикаба Нина Александровна Прянишникова, физикаба Зинаида Наумовна Эрперт, биологияба Раиса Семеновна Гришина, географияба Анна Федоровна Метлова, омук тылыгар Мария Ивановна диэн учууталлар үөрэппиттэр. Омук тылыгар маннайгы уроктарга английскайды сананы истэр наһаа муокаас буолан, дэлби күлэр этибит. Хата, учууталбыт олох кыһырбат этэ. VIII-с "а" кылааска кылаас салайааччытынан Нина Александровна үлэлээбит. Старостабыт Сергеев Сеня (кэлин Семен Иванович, Эрилик Эристин аатынан совхоз директора) этэ. Оскуоланы бүтэрбиһит 25 сылыгар быһыылаабыт, Нина Александровнаны Куйбышев куораттан ыгыран Чурапчыга көрсүбүппүт. Дирингэ Сергеевтэргэ тахсан ыалдытаабыт. Ол курдук, сорох оҕолорбут учууталларын кытта өр сибээстэрин быспатахтара.

1954 — 1955 сс. үөрэх дьылыгар Дирингэ аан маннай орто оскуола аһыллыбыта. Ол сыл VIII-с, IX-с кылаастар аһыллыбыттар. Директорынан Павел Кузьмич Дьячковскай, завучунан Николай Михайлович Керемясов кэлбиттэр. Собуруу нэһилиэк оҕолоро IX-с кылааска үөрэммиттэр. Биологияба Надежда Степановна Габшьева, математикаба Яна Викторовна Алексина, физкультураба Алексей Иванович Потапов, собурууттан кэлбит учууталлар физикаба Лидия Михайловна Ушакова, английскайга Анна Петровна Стогова, нуучча тылыгар Идор Илларионович Черуль (нааец) үөрэппиттэр. Учууталларбыт бары эдэр, көхтөөх этилэр, оҕолору кытта үлэни табан тэрийэллэр. Учком, комсомол комитетта оскуола үлэтигэр учууталларга улахан көмөлөөх этэ. Учком председателэ Егоров Ваня, ПКО секретара Григорьева Дуня улахан апаратыыаттаах этилэр. Оҕолор мунньабы бэйэлэрэ салайан ыталлара. Бэрээдэги кэбини, үөрэхкэ кыһамат буолууну сытыытык кириитикэлииллэр, хаһыакка таһаараллара.

Учууталлар нэһилиэк бары үлэтигэр актыбынайдык кытталлара. Араас талааннаах учууталлар бааллара. Ол сыл оскуолаба хуругунан сахаттан бастакы балерина Аксения Посельская үлэлээн, элбэх оҕону

үнкүүгэ үөрэппитэ. Кэлин биһиги кылаастан сэттэ оҕо культура үлэһиттэрэ буолбуттара. Дмитриев Николай Михайлович учуутал идэтин таһынан үнкүүһүт, үнкүү туруорааччы, Майаба "Кыталык" ансамблы төрүттээччилэртэн биһирдэстэрэ буолбута. Учууталбыт Сергей Осипович Васильев талааннаах хуруонунньук, музыкант, үнкүүһүт этэ. Кини Аксения Васильевнаһын концерттарга үнкүүлээннэр, бар дьон хайбалын, биһирэбин ылаллара. Иннокентий Павлович Иванов, Пелагея Семеновна Эверстова бастың ырыаһыттар этилэр. X-с кылааһы 1955 — 1956 сс. үөрэх дьылыгар 25 буолан бүтэрбиһит, Дирин орто оскуолатын маннайгы выпусктара буолбуппут.

Оскуолаба үчүгэй усулуобуйалаах, үлэлээх интернат баар буолан араас сиртэн кэлэн оҕолор үөрэннэр барбыттар. Ол курдук, оройуон, республика билиилээх дьонно Божедонов Василий Васильевич, Миронов Дмитрий Николаевич, Макаров Егор Дмитриевич, Максимов Иоганн Егорович, Илларионов Афанасий Петрович о.д.а. манна үөрэммиттэрэ. Оскуоланы бүтэрэн баран оҕолор үрдүк үөрэхкэ Дьокуускайга, дойдусобуруу куораттарыгар үөрэнэн кэлин геолог П.С.Кондратьев, химик А.Д.Аммосов, зоотехник Л.И.Сидорова, инженер-механик В.Д.Гуляев, экономист Н.П.Тарасов, физик П.П.Григорьев о.д.а. бэйэлэрин идэлэрин баһылаабыттар. Орто оскуола аһыллытыгар физругунан А.И.Потапов үлэлээбитэ. Спордунан утумнаахтык дьарыктанан Е.С.Кириллин, Е.М.Феофанов, Н.И.Дьяконов, Н.Е.Анемподистова о.д.а. оройуон чизин республикаба ситиһилээхтик көмүскээбиттэрэ.

Кэлин сылларга оскуолаба оҕону идэтин таларыгар улахан болломто ууруллан, хайысхалаах үөрэтин сайдан барбыта. Ол курдук, Дирин оскуолатыгар 1969 — 1970 сс. үөрэх дьылыгар физико-математическай кылаас аһыллан 1971 — 1972 сс. үөрэх дьылыгар бастакы выпуск тахсыбыта. 13 сыл үлэлээн 214 үөрэнээччи бүтэрэн, үгүстэрэ инженернэй-техническэй идэлээх үлэһиттэр, физика, математика учууталлара буолан үлэни сылдыаллар: сибээс үлэһиттэрэ А.Д.Илларионов, Н.Д.Дыдаев, А.В.Божедонов, үөрэх министрствотын эппизтээх үлэһиттэрэ М.Д.Кондратьева, Н.П.Артемов, СГУ преподавателлэрэ Р.Р.Кришоакин, П.П.Христофоров, С.М.Сысолятина, оройуон оскуолаларын учууталлара Д.Н.Артемов, В.И.Неустроев, А.С.Старостина, В.Д.Старостина о.д.а.

1984 — 1985 сылтан 1989 сылга диэри оскуолаба химияны, биологияны дирингээн үөрэтэр кылаас аһыллан, оҕолор ити предметтэри кытта сибээстээх үлэһиттэр буоллулар. Холобур, врачтар Н.Э.Дьячков-

ская, Е.С.Сокольникова, М.И.Сыромятников, С.Н.Местникова, К.П.Старостин, фармацевт Т.К.Романова, ветврач Е.И.Неустроев, географ С.Д.Петров, биолог В.С.Старостин о.д.а.

Дирин орто оскуолатыгар производственнай үөрэхтээһин 1962 — 1963 сс. үөрэх дьылыгар сааламмыта. Онно учуутал Федосеев Семен Егорович үөрэнээччилэри шофер, оттон РСФСР үтүөлээх механизатор Пестерев Кирилл Николаевич тракторист идэтигэр үөрэппиттэр. Үөрэнээччигэ аналлаах толору хаачылылаах кабинеты Семен Егорович онорбута. Бачыллылаах кабинетти Гаврильевич уонна эдэр учутал Корякин Иннокентий Михайлович үөрэтэллэр.

1988 с. СР Министрдарин сэбиэтин дьаһалынан Дирин орто оскуолата агро-оскуола буолан 1989 — 1990 сс. үөрэх дьылыгар бастакы выпуск таһаарбыта. Үөрэнээччилэр М.Т.Маркова, П.И.Старостин, С.А.Саргыдаев, П.Н.Аргунова, Ф.А.Лукина, П.П.Яковлев, С.И.Матвеев, М.Ю.Поисеева, А.П.Сивцева о.д.а. тыа хаһаайыстыбатын специалистара буолан үлэни сылдыаллар. 1992 с. "Апробация рыночных инфраструктур в условиях Диринской средней агро-школы" диэн темалаах республикатаабы экспериментальнай площадка буолбута. VIII-с кылаастан XI-с кылааска диэри үөрэнээччилэр бэйэлэрин дьобурдарынан, бабаларынан бизс хайысхаба арахсан үөрэнэллэр: агрономия, животноводство, механизация, экономика уонна гуманитарнай. Оскуоланы бүтэрэллэригэр үөрэнээччилэр экзамен туттараннар "Мастер-животновод", "Мастер-овощевод", "Оператор ЭВМ", "Водитель категории А и В", "Тракторист-машинист III класса" идэлэргэ сибидиэтэлиһибэ ылаллар.

Оскуолаба 332 үөрэнээччи, 21 комплект-кылаас бааллар. Дирин оскуолата 150 үлэһиттээх, ол иһигэр 70 учуутал. 2003 сылтан бу оскуола базатыгар учууталлар идэлэрин үрдэтэр институт ресурсальыр киниз аһыллыбыта. Оскуола үлэтигэр СГУ биолого-географическай факультетын, Дьокуускайдаабы тыа хаһаайыстыбатын академиятын, ЯНИИСХ тыа хаһаайыстыбатыгар академиятын кытта сибээһи тутуһар. Тыа хаһаайыстыбатын төрүттэрин кафедра тэриллэн үлэлиир. Научнай салайааччы — наука доктор А.В.Чугунов.

50 сыллаабыта аһыллыбыт Дирин оскуолата бичик олобу кытта тэннэ үүнэ-сайда, үлэлиирдөөрү.

Т.К.ДАЛБАЕВА

РФ үтүөлээх учуутала

Дирин агро-оскуолатын физикаба учуутала

РЕСПУБЛИКАТААБЫ АБАЛАР КҮРЭХТЭРИГЭР КЫТТЫАХТАРА

Сэттис төгүлүн ытыллар республикатаабы Абалар күрэхтэрэ ааспыт сылга Болтоно нэһилиэгэр буолбута. Онно Мугудайтан Анатолий Иннокентьевич Васильев уолунаан Кешалын кыайаннар, быйылгы күрэхтэһин Мугудайга ытыллар чистэммиттэ. Бу улахан, республика таһымнаах түһүлгэ бастың абалары сүүмэрдир сыйлан тэриллэбит улуустаабы Абалар күрэхтэрэ Мугудай нэһилиэгэр бу ый 22 күнүгэр буолан ааста.

Күрэхтэһингэ улуус 11 нэһилиэгиттэн барыта 13 аба уолунаан кыттыыны ыллылар. Кинилэр алта спорт традиционнай суох көрүннэринэн оноһуллубут түһүмэхтэргэ күөн көрүстүлэр. Ол курдук, МЦ-21-12 сааны ыһыыга уонна хомуйуга, бэрэбинэни эрбээһингэ, сыал ытыыга, ойбон алларыыга, эстафетаба уонна дуобакка күрэхтэстилэр. Итини сэргэ дьиз кэргэттэрин олоһун-дьаһабын, аба илэн кэмгэр дьарыгын көрдөрөр, сырдатар быыстапкалары туруордулар.

Бастакы — сааны ыһыы уонна хомуйуу түһүмэхэр Мугудайтан кыттар Собакин Петр Иванович уолунаан Аликтын бастакы миэстэбэ табыстылар. Кинилэр кэннилэрттэн Алабартан Егор Михайлович Сивцев уолунаан Дималын иккис, Диринтэн Иван Семенович Наумов уолунаан Сенялыын үһс буоллулар. Иккис, бэрэбинэни эрбээһин түһүмэхэр, бастың көрдөрүүлэри эмиз Собакиннар ситистилэр. Иккис Наумовтар, үһс Одьулуунтан кыттар Илья Николаевич Попов уолунаан Арианнын табыстылар. Ол кэннэ 50 м ыраахтан спортивнай тазовканы сыал ытыыга саамай үчүгэй көрдөрүүлэри Мугудайтан Осип Васильевич Васильев уолун Диманы кытта ыллылар. Кинилэр кэннилэрттэн Наумовтар иккис, Сылантан кыттар Егор Николаевич Дьячковскай уолунаан Васялыын үһс миэстэлэри ыллылар. Төрдүс, ойбон алларыы түһүмэхэр Одьулуунтан кытта кэлбит Андрей Алексеевич Аржаков уолун Диманы кытта саамай түргэниик бүтэннэр кыайылылаабынан табыстылар. Чакыртан кыттар Конон Кононович Адамов уолун Володяны кытта иккис, үһс Собакиннар буоллулар. Ыһыллыбыт табуретканы хомуйуу, тонуу хаарынан сүүрүү, туут хайыһарынан сүүрүү, аты минни курдук этаптардаах эстафетаба Собакиннар барыларыттан быһыйдарын, сымсаларын

көрдөрөн эмиз бастакы буоллулар, оттон Васильевтар иккис-тэстилэр, Адамовтар үһүстэстилэр. Бүтэһик, дуобат күрэхтэһинигэр бастакы Собакиннар, иккис Аржаковтар, үһс Сивцевтар буоллулар.

Ити курдук, алта түһүмэхтэн төүрдүгэр бастыңнарынан буоланнар, Собакиннар (Мугудай) улуустаабы Аба күрэхтин кыайылылаахтарынан табыстылар, иккис миэстэбэ Наумовтар (Дирин), үһүскэ Васильевтар (Мугудай) табыстылар. Онон муус устар 2 — 3 күннэригэр Мугудайга ытыллар республикатаабы Абалар күрэхтэһинилэригэр Собакиннар уонна Наумовтар биһиги улууспут аатын көмүскүүхтэрэ. Кинилэргэ ситиһилэри бабарабыт.

Бу нэһилиэһиньэбэ, дьиз кэргэннэ чөл олобу пропагандалыыр, аба оруолун үрдэтэр сыаллаах күрэхтэһингэ кыттааччылар бары да эгил-тэбил үчүгэйдик кыттыбыттарын, итинэн улууска, нэһиликтэргэ абалар түмсүүлэрэ септөөх үлэни тэрийэ ололорлоро көстөрүн дьүүлүүр сүбэ бэлэстээтэ.

С.БОРИСОВА.

Хаартыскаба: күрэхтэһини кэмизгэр.

УЧУУТАЛБАР МАХТАЛЫМ

Сардаана Ивановна Чурапчы орто оскуолатыгар саха тылын уонна литературатын учууталынан үлэлиир. Мин кинизэх 5—7 кылаастарга, улуустаабы гимназияба кириэххэр диэри үөрэммитим. Кини кизгэ, холку майгылаах, элбэх билиилээх уонна ону оҕолорго сатаан тириэрдэр учуутал.

Сардаана Ивановна миэхэ төрөөбүт тылга талталы уһуйбута, саха тылын уонна литературатын дирингээн үөрэтэр бааны сахпыта. "Бэйэтин норуотун тылын, кини үгэстэрин, сирин-туомун диринник-диринник билэр, үөрэтэр эрэ кини атын омуктары убаастыыр, өйдүүр буолар" диэн эппитин куруук санымын.

Учууталым туруоруммут сыалы ситиһэргэ дьулуурдаах буоларга иллитэ. Ол түмүгэр мин кини салалтатынан саха тылын уонна литературатын күрэхтэһинилэригэр үгүс төгүл кыттыбытым.

Сүрдээх эйбэс, үгүс холку майгылаах, хаһан дабааны оҕоо хаһынан түспэт, кинини олус өйүүр, өйдүүр кыһамнылаах күндү учууталым С.И. Еремеева "СР үөрэбритин туйгуна" үрдүк аатынан бэлэстэммитин истэммин олус үөрдүм. Үлэтигэр өссө үрдүк ситиһилэри, элбэх талааннаах үөрэнээччилэри, уһун дьоллоох олобу бабарабын.

Надя ГРИГОРЬЕВА,
улуустаабы гимназия
10 гуманитарнай
кылааһын үөрэнээччитэ.

Кэриэстэбил

БИНИГИ СҮРЭХПИТИГЭР МЭЛДЫ БААР БУОЛУОН

Иннокентий Никитич ово сааһа кэрэ айылбалаах Танда үрээр аа-спыта. 1972 сыллаахха Кытаанах орто оскуолатын бүтүрүмтэ. Оску-олаа үөрэнэр сылларыгар бастын общественник, спортсмен быһытынан биллэрэ. Сүүрүүтэ, хайыларга, мээчик ооньуулары-гар оҕолорго оройун чемпион, призера. Маны таһынан кини үчүгэй уруһуйдуг этэ.

1972—1974 сыллардаахха ийэ дойдутугар ытык иэтин төлөөн ар-мияга сулууспалаабыта. Манна да биер бастын саллаат, үтүө доҕор быһытынан биллибитэ. Дэлэсэ даҕаны Саха сирэ диэн харахта-ан көрбөтөбүн таһынан абыахта истибит тыйыс айылбалаах сири-гэр казах уола Сабиржан Джанко-булов кинини, доворун, эрэнэ су-лууспалаабыт сириттэн быһаччы саллаат таҕаһынан батыһан кэлэ-дүө?

1974 сыллаахха дойдутугар эргиллэн, Хатылы бөлүөлүгэр трактористар курстарын бүтэ-риэтигэр төрөөбүт үөлбүтүттэн харыс да сири халбарыйбакка би-ир бастыҥ үлээсчү механизатор быһытынан 30-ча сыл үлээсчү-тэ. 1980 сыллаахха оройуонна ба-стакынан үрдүк үкүүү ээнетун та-

рийэн бу ээно салайааччытынан аманан үрдүк таһаарылаахтык үлээсчүтэ. Социалистическай ку-оталаһыга Чурапчы оройуонугар бастаан, республикага миэстэ-лэһэн, Саха республикатын тыа-тын хаһаайыстыбатын министр-ствотун Бочуотунай грамотаты-нан, очколорго сэдэх "Залоро-жец" массыына фондатынан наҕараадалаабыта. 1987 сыла-ахха оройуонна бастакынан ыч-чат сүөһүнү төлөһүүтүгэр аренд-най биригээдэ тэриллэбитигэр би-ир төһүү үлэһит быһытынан сыл-дыбыта. Кини үлэһит биригээдэ-тэ сүөһүнү кыһынны уотууга респу-бликага миэстэлэспитэ. Кинилэр опытыларын атастаһа атын орой-оннартан делегациялар сылдьал-лара.

1991 сыллаахха Кытаанах аренднай предприниматтар рес-публика араас оройуоннарыттан опы атастаһа делегация доҕото сылдьыбыта. 1991 сыллаахха Кы-таанах аренднай предприниматта республикага бастакынан бааһынай хаһаайыстыбаларга араасан үлэһит буолбутта. Манна кини "Хорутума" бааһынай хаһаайыстыбатын тэриммитэ, бэй-этэ салайбыта.

Кини үлэтинэн эрэ мунурдам-макка нэһилиэк общественнай олоҕор мэлдьи активнайдык кыт-тара. Икки төгүл нэһилиэк сэбиэтин депутаттын быһбардам-мыта. Ырыаһыт быһытынан ху-дожественнай самодеятельноска кытара, нэһилиэк оройуонна инники күөҥүгэ сылдьарыгар олук уурсубута. "Үтүө дыала" хам-сааһына Д.П. Коркин аатынан спортнай саала тугуутугар үтүө суобастаах үлэтин иһин улуус баһылыгын Бочуотунай грамота-тынан наҕараадалаабыта. Ула-ханньык ыалды да сылдьар кэм-гэр баһыһа дыһын тугуутугар чааһынай тракторунан хас да күн субуотунуукарга кыттыбыта.

Дьонго мэлдьи биер тэн сыһыаннааба, бэйэтигэр аба саа-стаахтар эдэһийдэрэ, убайдара, онтон балыс саастаахтар быраат-тара, балыстара буолаллара. Дөбөттөрүн ортоугар үөрэ-көтө, кэспии-инсипи сылдьара, көрдөөх-нардаах бэһилэй кэспээннэрэ ба-рыһытын сэргэхситэрэ.

Дьэ кэргэн аба баһылыгын быһытынан кэргэннэр, оҕоло-ругар, биергэ төрөөбүттэригэр, аймахтарыгар ураты уйаҕастык сыһыаннаһара. Ыраах сылдьаач-

чы дьонун дойдутарыгар ыгыра-ра, кини Кытаанаһыттан ураты үтүө дойдуга суоһун курдук кэспии-рэ. Оҕолорун олус таптыһара, дьэ-рыстыһара. Тымныы ыйдарга хаһан даҕаны ыарахан үлэни үлэ-лэппэт буолара, айылбаа, булка мэлдьи илдьэ сылдьара. Биниги, оҕолорун ситиһилэриттэн тэбис-тэһинэ үөрсэрэ. Күрэхтэһиниттэн, олимпиадалартан, аабылартан кэллэхпитинэ дьэһит ааны аһаат абаһытын ыйытарбыт, оч-чоро ситиһилээх кэлбиттэр дьэ-сэрэйэрэ, тас таҕастытын усту-бакка да эрэ дипломнарбытын, медалларбытын, биринстэрбитин ылан абаһытыгар биэрэбит. Кини барытын олус болбойон көрөрө, ааһара уонна "маладьыас, илин-гин аһа!"—дизэн ээрдэллэрэ. Ити хайа да хайбаллааһар биниэкэ күндү буолара.

Күндүттэн-күндү киһибит биниги сүрэхпитигэр мэлдьи ты-ыннаах буолуоҕа, кини аатын оҕолоро, сизиннэр ааттатыахтара, ситэ олоҕортох олоһун салгыахтара.

Кэргэнэ, уола, кийинтэ, сизиннэр, кыргытара, биергэ төрөөбүттэрэ, аймахтара, дөбөттөрө.

ЧУРАПЧЫ УЛУУХУН РАЦИОНАЛИЗАТОРДАРЫН БЫЫСТАПКАТЫГАР КЫТТЫН

Сананы айыыга, олоххо киллэрингэ, үлэни чэпчэтигэр уонна туһалаах, барыстаах буолууга анаан Чурапчы улууһун рационализатордарын быыстапката ыйытылар. Ким баалаах барыта кыттар.

Буолар сирэ, бириэмэтэ: Чурапчы сэлэниһэ, улуус дьаһалтатын дьыһтэ. Муус устар 6 күнэ, 2005 сыл, сарсыарда 10 чаастан.

Тэрийэр комиссия.

Чурапчы сэлэниһэтин олохтоҕо

ИВАНОВ Афанасий Владимирович уһун ыарахан ыарыһыттан олохтон туораабытынан кыһыыгар Анкара дириг кутурбаммытын тирдэбит.

Дириг оскуолатын 11-с кылааһын үөрэнээччилэрэ, кинилэр төрөппүттэрэ.

Төлөй нэһилиэгин олохтоҕо, күндү кэргэним, ийэбит, эдэһийбит

ПАВЛОВА Любовь Афанасьевна

бу дьыл кулун тутар 27 күнүгэр уһун ыарахан ыарыһыттан биниги кэжэбиттэн өлөн туораабытын диригник курутууһун туран бары билэр дьонноругар, аймахтарыгар биллэрэбит.

Кэргэнэ, оҕолоро, бырааттара, балта.

Кутурбаммын тирдэллэр:

— Күндү эдэһийбит олохтон туораабытынан кэргэннэр Иван Николаевичка, кыһыыгар Дуһаада, уолаттарыгар Ваняда, Гошада, балтыгар Марияда, бырааттарыгар Александрга, Михайлага күтүөтэ Николай Анатольевич, балтылар Мария, Олыша, Татьяна уонна кинилэр дьэ кэргэттэрэ.

— Кэргэннэр Иван Николаевичка, оҕолоругар, биергэ төрөөбүттэригэр Любовь Афанасьевнаһын Мугудай орто оскуолатыгар биергэ үөрэммитэр.

— Кэргэннэр Иван Николаевичка, оҕолоругар, биергэ төрөөбүттэригэр Төлөй нэһилиэгин дьаһалтата, "Кустук" уһууһун коллектива, дьахтар комитетэ.

— Биергэ үөрэнэр табаарыстарыгар Павлов Гошада 8-с кылаас үөрэнээччилэрэ, кинилэр төрөппүттэрэ, кылаас салайааччыта Луковцева В. С.

— СГУ студеныгар Павлов Ваняда XI-с выпуск оҕолоро, кинилэр төрөппүттэрэ, кылаас салайааччыта Абрамова В. Н.

Бахсы нэһилиэгин олохтоҕо, тапталлаах оҕобут, кэргэним, ийэбит, эбэбит

СЕРГЕЕВА Екатерина Николаевна

бу дьыл кулун тутар 26 күнүгэр соһунардык олохтон туораа-бытын бары билэр дьонноругар, аймахтарыгар, табаарыста-рыгар диригник курутууһун туран иһитиннэрэбит.

Ийэтэ, аҕата, кэргэнэ, уолаттара, кыһа, кийинтэрэ, сизиннэрэ.

Кутурбаммын тирдэллэр:

— Ийэбитигэр Февронья Ивановнада, аҕабытыгар Николай Николаевичка, кэргэннэр Петр Николаевичка, уолаттарыгар Олегка, Николайга, Виталийга, кийинтэрнэр Аняда, Туйа-рада, Настяда, кыһытарыгар Викада, сизиннэригэр Чурапчыттан А. Н. Филиппов, кини дьэ кэргэнэ, Винокуровтар, Мосорин-нар, Диригтэн Федуловтар, Хадаартан А. Н. Филиппов, И. Н. Филиппов, А. Н. Филиппов дьэ кэргэттэрэ.

— Кэргэннэр Петр Николаевичка, оҕолоругар, төрөппүттэригэр Бахсы нэһилиэгин дьаһалтата.

— Кэргэннэр Петр Николаевичка, оҕолоругар, ийэтигэр, аҕатыгар, биергэ төрөөбүттэригэр Бахсы детсадын коллекти-ва.

— Биергэ үөрэнэр табаарыспытыгар Викада Толсон орто оскуолатын 10-с кылааһын үөрэнээччилэрэ.

Арыылаах нэһилиэгин олохтоҕо

ЛОБАНОВ Гаврил Гаврильевич олохтон туораабытынан кутурбаммын тирдэллэр:

— Кэргэннэр, нэһилиэк дьаһалтатын баһылыгар Лобано-ва Дария Михайловнада Арыылаах нэһилиэгин дьаһалтата.

— Кэргэннэр, Арыылаах нэһилиэгин дьаһалтатын баһылыгар Лобанова Дария Михайловнада, оҕолоругар, ай-махтарыгар улуус депутаттарын Муньыада, "Чурапчы улууһа

(оройуона) муниципальнай тэриллин администрацията.

— Кэргэннэр Дария Михайловнада, оҕолоругар Коляда, Алешада, Милада биергэ үлэһит табаарыстара.

— Кэргэннэр Дария Михайловнада, оҕолоругар ОДЬКХ ГУП Чурапчытабы филиалын Арыылаахтаабы учаастагын коллектива.

— Кэргэннэр, Арыылаах нэһилиэгин дьаһалтатын баһылыгар Дария Михайловнада Лобановада, оҕолоругар, чу-гас аймахтарыгар Чурапчы улууһун үөрэтин салалтата, үөрэх үлэһиттэрин профсоюзун комитетэ, улуус оскуолаларын ди-ректордарын ассоциацията.

— Кэргэннэр Дария Михайловнада, оҕолоругар Коляда, Алешада, Милада Арыылаах орто оскуолатын коллектива.

— Кэргэннэр Дария Михайловнада, оҕолоругар, аймах-тарыгар кутурбаммын, хомотолорун холбоон туран Чу-рапчыттан Евдокья, Николай Кажениннар.

— Кэргэннэр табаарыспытыгар Дария Михайловнада, оҕолоругар Коляда, Алешада, Милада Арыылаахтаа Дмитрий Дмитриевич Портияскай, Е. Монастырева, Неустроевтар, Дь-даевтар, Никифоровтар дьэ кэргэттэрэ, кинилэр оҕолоро.

— Кэргэннэр Дария Михайловнада, оҕолоругар Коляда, Алешада, Милада Тааттаттан Гаврил Гаврильевич ово сааһын дөбөттөрө Игидэй орто оскуолатын 1974 сыллаахха бүтэ-риттэр.

— Кэргэннэр Дария Михайловнада, оҕолоругар Коляда, Алешада, Милада аһыгытын тэҥиз үлэһитин туран Таатта Дабдиргэтигэр дөбөттөргүт Максимовтар, Пахомовтар.

— Биергэ үөрэммит доҕорбугугар Дария Михайловнада, оҕолоругар Коляда, Алешада, Милада Игидэй орто оскуола-тын 1975 с. бүтэриттэр.

— Убайыгар Лобанов Алексей Гаврильевичка, санаһыгар Клавдия Прокопьевнада, кинилэр оҕолоругар, сизиннэригэр Чурапчытаабы кини остолобуойга биергэ үлэһиттэртэр уонна эргин ветераннара.

— Кэргэннэр Дария Михайловнада, оҕолоругар, биергэ төрөөбүттэригэр Лобановтарга, Макаровтарга, Спиридонов-тарга, Захаровтарга А. А., Е. В. Сивцевтар дьэ кэргэттэрэ.

— Убайыгар Алексей Гаврильевичка, санаһыгар Клавдия Прокопьевнада, кинилэр оҕолоругар, сизиннэригэр Чурапчыт-тан Е. Дьячковская, В. Шестанова, Н. Дьячковская, А. Мона-стырева, Х. Дьячковская, Е. Монастырева, Неустроевтар, Дь-даевтар, Никифоровтар дьэ кэргэттэрэ, кинилэр оҕолоро.

— Кэргэннэр, оҕолоругар Коляда, Алешада, Милада Арыылаахха биергэ үөһэбит үлэһиттэртэрэ.

— Тапталлаах бырааппыт, убайыт Гаврил Гаврильевич олохтон туораабытынан кэргэннэр Дария Михайловнада, оҕолоругар, аймахтарыгар Лобанова, Захаровтар, Бурна-шовтар, Николаевтар, Слепцовтар дьэ кэргэттэрэ.

— Кэргэннэр Дария Михайловнада, оҕолоругар Коляда, Алешада, Милада, кийинилтигэр Надежда Чурапчыттан Клав-дия, Алексей Лобановтар, Дьоккуускайтан убайа, санаһа Яна, Николай Спиридоновтар, балта Наталья, күтүөтэ Егор Пота-повтар, быраата Александр, кийинтэ Таисия Лобановтар, бы-раата Сергей, Роман, санаһа Люба, Туора Күөлтэн эдэһийэ Галина, күтүөтэ Василий Захаровтар, Арыылаахтан эдэһийэ Маша, бырааттара Иван, Миша уонна кинилэр дьэ кэргэттэ-рэ.

— Ытыктыр дьоммутугар убайыгар Алексей Гавриль-вич, Клара Прокопьевна Лобановтарга, оҕолоругар Чурап-чыттан Городецкайдар, Кривоношицыннар.

— Биергэ үөрэнэр дьүөгэбитигэр Милада, үөрэппит учуу-талбытыгар Дария Михайловнада, кинилэр дьэ кэргэттэри-гэр Арыылаах орто оскуолатын 8-с кылааһын коллекти-ва, төрөппүттэрэ, кылаас салайааччыта Евдокья Ксенофонтовна Ван-Чу-Лин.

— Балтыларыгар Дарияда, оҕолоругар Коляда, Алешада, Милада Арыылаахтан Александра, Катя, Нэургуяана, Ната-ша Половтар, Анка, Роман Кажениннар.

ЭБЭРДЭЛИИБИТ!

Күндү доҕорбугун Мындабааһы нэһилиэгин олохтоҕун **ПРОКОПЬЕВ Иван Ефимович** 55 са-аскын туолбут үөрүүлээх күтүгүнэн иһиттик-ис-тинтик эбэрдэлиибит!

Эн дьонго-сэргэҕэ үтүө майгыһынан, эйэбэс сыһыантынан, ытыктабылы ылаһын, дөбөттөр-гөр биниэкэ бастык холобуру кардөрбүгүн.

Эйиэхэ, улахан дьэ кэргэн аҕа баһылыгар чэги-эн-чэбдик доруобуйаны, эстибэт эрчими баҕара-быт.

Тапталлаах кэргэнигэр Александра Иннокенть-евна, оҕолорун, сизиннэриг тапталларыгар угуу-танан уһундук, дьаалоохтук олоҕо дьэ алгысты-тын аныыбыт.

Эбэрдэни кытары Чурапчыттан Мария, Афанасий Саввиннар, Елена, Николай Неустроевтар, Мындабааһыттан Марфа Сидорова дьэ кэргэттэрэ.

xxx

Күндү кийиһипитин, саҕастытын Хатылы нэһилиэгин олохтоҕун пенсионнай фонда үлэһитин **БАТАРИНА Светлана Дмитриевна**н ороҕойдох убулуйгунэн истинтик эбэрдэлиибит!

Баҕарабыт чэгиэн доруобуйаны, үлэбэр үрдүк ситиһиннэри. Кэргэниг, оҕолорун, сизиннэриг орто-лоругар өссө да уһундук, дьаалоохтук олоҕоргор.

Хатылыттан, Чурапчыттан Батариннар.

Тапталлаах ийэлэрэ, эбэһэрэ Арыылаах нэһилиэгин олохтоҕо үлэ, тыыл ветерана

ЛОБАНОВА Февронья Ивановна

өлбүтүнэн уолугар Лобанов Алексей Гаврильевичка, кийинтигэр Лобанова Клавдия Прокопьевнада, сизиннэригэр дириг кутурбаммытын тирдэбит.

23 нүөмэрдээх аптека коллектива.

Күндү оҕобут

КИРИЛЛИН Саша

эдэр сааһыгар хомотолоохтук олохтон туораабытын ай-махтарыгар, билэр дьонугар иһитиннэрэбит.

Ийэтэ, аҕата, убайа, эдэһийдэрэ, күтүөтэ.

Редактор э. т. А.А. ЗАХАРОВ.
ААДЫРЫСПЫТ: 678670,
Чурапчы сэл., Карл Маркс уул., 26 "а".
ТЕЛЕФОННАРЫТ:
редактор — 41-332, отделлар — 41-265.
E-mail: Osaoloh@churap.sakha.ru

Тэрийэр таһаараччылар: СР Правительствота, Чурапчы улууһун "Саҥа олох" редакционной-издательской холбоһук государственной учреждение. Маассабай информация средстволарын туһунан РФ Сокуоннарын тутууһуну хонтуруоллуур уонна регистрациалыыр РФ бэчээк СР региональной управлениытыгар 2003 с. бэс ыйын 20 күнүгэр регистрациалаахтык нүөмэрэ — ПИ №19-0423.

"Саҥа олох" редакционной-издательской холбоһук Г.У. Офсетнай бачээт. Сахаһын №37. Тираж 2719. 28. 03. 2005 с. бэчээккэ бэрилиннэ. Хайыат нэһилээх үстэ: оптуорунуука, чэппиэрэ уонна субуотата тахсар.

Автор суругар этилэр саҥа редакция позициятыгар мэлдьи сөп түбэхэр буолбатах. Сурукка ыйылар чакчылар кырдыктаахтарыгар эппиэтинэһи автор тус бэйэтэ сүгэр.